

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ФОРМУВАННЯ НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН

УДК 339.187.6

Богдан Наконечний, старший викладач кафедри менеджменту,

маркетингу та підприємництва

Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ФОРМУВАННЯ НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН

Проаналізовано об'єми впровадження лізингових операцій в країнах Євросоюзу, як засобу фінансування суб'єктів підприємницької діяльності, сформовано причини привабливості лізингу як інвестиційного засобу та запропоновано шляхи вдосконалення реалізації лізингових операцій в нашій державі.

Ключові слова: інвестиції, лізинг, основні фонди, амортизація, економічна ефективність, економічне зростання, право власності.

Рис. 2. Літ. 8.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема формування і відтворення основних фондів актуальна на сьогоднішній день практично для всіх підприємств в Україні незалежно від їх організаційно-правових форм. Залучати інвестиції можна різноманітними шляхами, але слід пам'ятати, що в економічно розвинутих державах основною складовою інвестицій є самофінансування, яке складає до 85 – 90% від загальної їх кількості. Нагадаємо, що самофінансування – це амортизація плюс нерозподілений прибуток, де амортизаційні потоки є визначальними.

Якщо розглядати інвестиційну діяльність в Україні в ретроспективі, то найнижчий індекс інвестицій порівняно з 1990 р. був 1997 р. – 20,7% [5]. В наступні роки було помітне значне поживлення і в 2007 р. індекс інвестицій досяг 87,7 %, та світова економічна криза знову боляче зачепила інвестиційну діяльність в Україні. Одним з основних засобів активізації інвестиційної діяльності став фінансовий лізинг. За визначенням І.А. Бланка фінансовий лізинг являє собою господарську операцію, що передбачає придбання лізингодавцем, за замовленням лізингоотримувачем основних засобів з подальшою передачею їх в користування лізингоотримувачу на термін, що не перевищує періоду їх повної амортизації з обов'язковою передачею права власності на ці основні засоби лізингоотримувачу.

Активізація лізингової діяльності завжди є показником економічного зростання в державі, тому проблема вдосконалення лізингових відносин є актуальною для економіки держави загалом і кожного суб'єкта підприємницької діяльності зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблемою. Проблеми розширення інвестиційної діяльності, пошуки нових шляхів залучення

інвестицій, зокрема нарощення об'ємів лізингових операцій, відображувались у дослідженнях як вітчизняних економістів, а саме: І.А. Бланка, М.П. Герасимчука, О.С. Кузьміна, П.А. Орлова, Ю.М. Петровича, В.П. Савчука, В.Я. Шевчука та інших, так і закордонних учених І. Ансоффа, Е. Нікбахта, Й. Шумпетера та інших.

В своїх працях вони аналізували джерела і структуру капітальних вкладень, досліджували лізинг як засіб нарощування інвестиційних потоків, шукали шляхи вдосконалення механізму лізингових операцій.

Мета статті. З огляду на результати дослідження літературних джерел цілями статті є: проаналізувати досвід використання лізингових відносин в країнах ЄС, як засобу фінансування суб'єктів підприємницької діяльності; сформувати причини привабливості лізингу як інвестиційного засобу; запропонувати шляхи вдосконалення реалізації лізингових операцій у нашій державі.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даному етапі розвитку економічних відносин у нашій державі термін лізинг стає вже досить звичним як в теоретичних дослідженнях, так і в практичній діяльності. Але сумарний об'єм лізингових операцій в системі інвестиційної діяльності в Україні значно менший ніж в країнах Євросоюзу.

Один з найавторитетніших менеджерів, серед тих хто на сьогоднішній день займається лізингом в нашій державі, генеральний директор Райффайзен Лізинг Аваль Петер Оберауер, який є родом з Австрії, але вже більше трьох років працює на українському ринку лізингових угод і набув значний багаторічний досвід роботи в різних країнах Євросоюзу, цей топ-менеджер сьогодні може сміливо заявити, що “український лізинг” відрізняється від європейського. Справа навіть не у фінансових схемах – вони типові для усіх країн, а ось підхід нашої держави до цього фінансового

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ФОРМУВАННЯ НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН

інструменту, діюче законодавство, відношення бізнесменів і, відповідно, **рівень розвитку лізингового ринку** поки далекі від ситуації в Європі.

За словами Петера Оберауера, в Європі лізинг – це основний засіб збільшення автопарку будь-якої компанії. Крім того, лізинг дозволяє заповзятливим європейцям інвестувати в основні засоби і без значних власних вкладень розвивати бізнес.

Але відсутність капіталу для розвитку бізнесу – це не головна причина, чому автомобілі й інші активи беруться в лізинг. Більшість великих компаній, досить вільних засобів, що мають, для придбання основних засобів, також активно поповнюють автопарки лізинговим транспортом. Просто для європейських підприємців головне не володіння автомобілем, а саме користування ним [4].

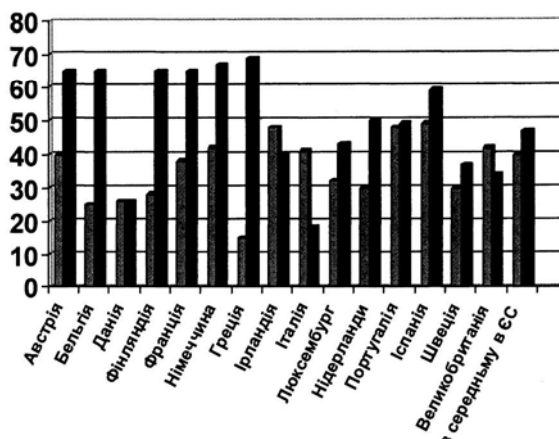
Європейці не розглядають варіант повної власності і не бажають використовувати автомобіль упродовж максимального терміну експлуатації. Вони вважають за краще користуватися автомобілем протягом амортизаційного періоду, накопичити кошти і через декілька років замінювати його новим. З цієї причини лізинг популярний не лише серед представників малого бізнесу, але й у великих міжнародних компаніях. Також в Європі цінують час і гроші: ви насилу знайдете фірму, яка захоче самостійно реєструвати транспорт, займатися страховками і з техобслуговуванням. В результаті, кожен третій автомобіль зареєстрований в Європі фінансується за допомогою лізингу.

На сьогодні в країнах Євросоюзу зареєстровано близько 20 млн підприємств малого бізнесу. У будь-якій країні малий і середній бізнес потребує підтримки. Дослідження європейської асоціації лізингодавців Leaseurope показує, що невеликі компанії в основному розраховують на лізингові засоби. Так, близько 40 % європейських фірм використовують лізинг. Така популярність лізингу серед малого і середнього бізнесу викликана тим, що це дешевше, а іноді й єдине, джерело засобів для розвитку своєї справи. І коли підприємець порівнює умови по кредитуванню і лізингу, він частіше вибирає останній із-за можливості не залишати запоруку, отримати податкові пільги

і мінімізувати вартість оформлення автомобіля.

Так, за даними Grant & Thornton, в Італії, Ірландії, Великобританії і Данії більшість підприємців віддають перевагу лізингу. А в Австрії, Бельгії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Греції, Нідерландах, Люксембурзі і Іспанії, навпаки, доля кредитів на розвиток бізнесу перевищує долю лізингових договорів.

Але якщо розглядати тільки статистику по фінансуванню автомобілів, то побачимо, що в Європі в середньому 35% зареєстрованих автомобілів узято в лізинг. Показники вище за середній зафіксовані в Естонії (86%), Словаччині (60%), Данії (49%), Великобританії (44%), Нідерландах (42%), Чехії (41%), Франції (38%), Фінляндії (38%), Словенії (38%) і Австрії (37%), що говорить про особливу популярність лізингу транспорту в цих країнах [8].

■ % підприємств, які використовують лізингові засоби
■ % підприємств, які використовують банківські кредити

Рис 1. Джерела фінансування малого і середнього бізнесу в ЄС

На відміну від українських чиновників, їх європейські колеги добре розуміють, наскільки залежить ріст економіки від розвитку лізингу і ніяких секретів тут немає. Лізинг забезпечує капітал, який потрібний підприємцям для розвитку бізнесу. Це допомагає їх бізнесу рости і отримувати прибуток. Держава, своєю чергою, отримує більше податків і збільшує показник ВВП. Це призводить до оздоровлення економіки, створення робочих місць, сприяє інноваціям і допомагає завоюванню нових ринків, які вимагають значних капіталовкладень [4].

Але без допомоги держави лізингу складно відразу стати важелем стимулювання росту економіки країни. Адже для розвитку лізингового

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ФОРМУВАННЯ НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН

ринку мають бути створені сприятливі умови. На нашу думку, щоб Україна змогла вийти на європейський рівень проникнення лізингу, чиновникам необхідно виконати декілька мінімальних вимог учасників ринку. Перш за все, нам потрібне стабільне і прогнозоване цивільне і податкове законодавство, зокрема законодавчо мають бути врегульовані пряма відповідальність постачальника перед лізингоотримувачем, можливість переоцінки портфеля на курсові різниці в податковому обліку (якщо договір прив'язаний до іноземної валюти) і віднесення резервів на валові витрати у разі затримки платежів лізингоотримувачем.

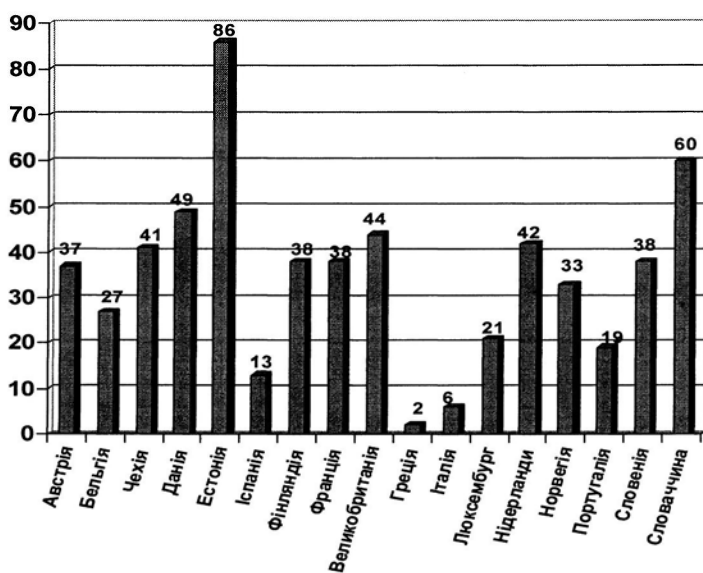

Рис. 2. Частка автомобілів, профінансованих з допомогою лізингу в загальному обсязі реєстрації

Друге, що ускладнює життя українським лізинговим компаніям – відсутність ефективного захисту їх прав власності. Щоб змінити ситуацію, досить буде прискорити процедуру вилучення автомобіля у разі неплатежу, збільшити повноваження і відповідальність виконавчої служби і унеможливити позиватися до нотаріального напису або дій виконавця. Також державі давно пора спростити схему реєстрації транспортних засобів. Звільнення від обов'язку відкривати автогосподарство, дозволило б зітхнути не лише лізингодавцям, але й усім власникам автопарків.

Не менш важливо внести поправки в українське податкове законодавство. Зокрема, необхідно надати лізингодавцям право додавати ПДВ при купівлі легкового автомобіля в

податковий кредит і дозволити лізингоотримувачам використовувати прискорену амортизацію. “Європейський досвід показує, що пільги не скорочують податкові надходження, а тільки відкладають їх, надаючи підприємству можливість розвинутися швидше і стати сильним працедавцем і платником” податків, – відмітив Петер Оберауер.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на основі проведених досліджень та отриманих результатів можна зробити такі висновки:

- у сучасних умовах економічного розвитку фінансовий лізинг виступає потужним засобом нарощення інвестиційного продукту;
- потрібно вдосконалити цивільне законодавство, зокрема законодавчо мають бути врегульовані пряма відповідальність постачальника перед лізингоотримувачем, можливість переоцінки портфеля на курсові різниці в податковому обліку (якщо договір прив'язаний до іноземної валюти) і віднесення резервів на валові витрати у разі затримки платежів лізингоотримувачем;
- забезпечити ефективний захист прав власності українським лізинговим компаніям;
- дозволити використання прискореної амортизації.

1. ЗУ “Про фінансовий лізинг” ВВР, 2004, № 15, ст. 231

2. Базилюк А.В., Мищенко О.О. Роль офіційної допомоги розвитку в реорганізації транспортної системи

України // *Актуальні проблеми економіки*. – 2011. – №1. – С. 40 – 48.

3. Внукова Н., Ольховиков О. *Мир лізинга*. – Х.: Основа, 1994. – 223 с.

4. Горемікін В.А. *Лізинг: підруч.* / В.А. Горемікін. – К.: Основи, 2003. – 942 с.

5. Гош О. *Функціонування соціально-економічного ладу України*. // *Економіка України*. – 2009. – №10. – С. 54 – 61.

6. *Українське об'єднання лізингодавців: Підсумки діяльності лізингодавців за 2009 рік.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leasins.ors.ua>

7. *Транспортна політика України та її наближення до норм Євросоюзу* // www.Undp.org.ua.

8. *Цивільний кодекс України: за станом на 1 лютого 2004 р.* / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Видавничий дім “Скіф”, 2008. – 260 с.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2011